

א. תוספתא ביצה פרק ג הלכה ה

כיצד אין נמנין על הבהמה ביום טוב לא יאמר לו הריני עמך בסלע הריני עמך בשתים אלא אומ' לו הריני עמך למחצה לשליש ולרביע...

ב. תוספתא כפשוטה, יום טוב פרק ג שורות 14-15 (עמ' 968-969)

ובירושלמי ס"ג רה"ז, ס"ב ע"א: הא להוסיף מוסיפין. היו חמשה נעשין עשרה. תני לא יאמר אדם לחבירו הרי אני עמך בסלע, הרי אני עמך בשקל, אבל אומר וכו'. ובעיטור ה' יריס מחלוקת ג', הוצ' רמ"א, קמ"א ע"א, בראבי"ה ח"ב סי' תשס"ט, עמ' 469, וברשב"א כאן כ"ז סע"ב הביאו את הירושלמי ולא פירשהו. אבל בעבתי"ק, בית מועד ש"ב סי' ד', מ' ע"ב, כתב: וראה שאין נמנין אף מנין בני אדם על הבהמה לכתחלה, לומר נמנה חמשה על בהמה זו, שזה כמעשה חול, אבל נמנו עליה מע"ס יכולין להוסיף למחר ולמנות עמהם עוד חמשה אחרים. וכן פירש מדעתו ברד"ל לירושלמי במקומו. הוא חידוש שאסור להמנות בשבת ויר"ס על הבהמה בסכום מנין של אנשים, אף בלי פסוק דמים. ולא עוד אלא שפירוש זה סותר לתוספתא כאן שגורסת בכל הנוסחאות: כיצד אין נמנין וכו', כלומר היא מפרשת את "אין נמנין" של משנתנו בדמים, וכן הבין באר"ז הנ"ל שאין הברייתא בתוספתא ענין בפני עצמו, עיי"ש.

ובבית הבחירה למאירי כ"ז ב', עמ' 164: ובתלמוד המערב התבאר שאם נמנו עליה בדמים מערב יום טוב כשבאין לחלק אותה ביום טוב רשאי להוסיף במנינם וכו', ואמרו הרי אנו נמנין עמכם בבהמה זו ויגיע לכל אחד חצי הדמים שנפלו לכל אחד מהם מאתמל רשאי הם לעשות כן וכו', ולשון תלמוד המערב בזה אין נמנין. הא להוסיף מוסיפין, היו חמשה נעשין עשרה. ומוכח מדבריו שפירש שאין הירושלמי חולק על הבבלי בפירוש משנתנו, אלא מוסיף, שאם נוספו אח"כ אנשים מותר להמנות ולאמר למנויים הראשונים נהיה עמכם באותו סכום כסף שפסקתם מערב יום טוב. בלשון אחרת: הירושלמי אומר שלא דווקא אלו שכבר נמנו על הבהמה מערב יום טוב שחזטין ומחלקין ביניהן, אלא מותר להוסיף חדשים ביום טוב על סמך פסוק הדמים של הראשונים, אפילו אומרים בפירוש נהיה עמכם למחצה, לשליש ולרביע הכסף שפסקתם אתמול. ולפ"ז אין סתירה בין הירושלמי והתוספתא כאן. ובראבי"ה ח"ב סי' תשע"א, עמ' 472, פירש "אין

ג. הגהות הגר"א לתוספתא

לא יאמר אדם לחבירו הריני

ד. ספר אור זרוע חלק ב, הלכות יום טוב סימן שנו

תנ"ה לא יאמר אדם לחבירו הריני נמנה עמך על הבהמה זו בסלע הריני עמך בשתים והיינו כשמואל דאמר אין פוסקין לה דמים ביו"ט. אבל אומר לו הריני עמך על למחצה לשליש ולרביע וכתב רבי' יצחק אלפס וה"מ ישראל בישראל אבל ישראל לגבי עכו"ם אסור ובתוספתא מיתניא הכי כיצד אין נמנין על הבהמה לכתחילה ביו"ט לא יאמר לו הריני עמך בבהמה בסלע וכו'.

ה. רי"ף כאן (דף יד עומד ב בדפיו)

מאי אין נמנין אמר רב יהודה אמר שמואל אין פוסקין דמים על הבהמה בתחילה ביו"ט אלא היכי עביד אמר רבא מביא שתי בהמות ומעמידן זו כנגד זו ואומר זו כזו תנ"ה לא יאמר אדם לחבירו הריני עמך בסלע הריני עמך בשתים אבל אומר לו הריני עמך למחצה ולשליש ולרביע:

ו. רא"ש כאן (פרק ג סימן ט)

מאי אין נמנין אמר רב יהודה אמר שמואל אין פוסקין דמים על הבהמה בתחלה ביום טוב היכי עביד אמר רבא מביא שתי בהמות ומעמידן זו אצל זו ויאמר זו כזו. תניא נמי הכי לא יאמר אדם לחבירו הריני עמך בסלע הריני עמך בשתים אלא אומר לו הריני עמך למחצה לשליש ולרביע*.

ז. הגהות אשרי שם

וה"מ ישראל לישראל אבל ישראל לגבי נכרי אסור...מא"ז:

ח. שולחן ערוך (והמפה), אורח חיים סימן תק סעיף א

אין קונים בשר בפסוק דמים לומר לטבח תן לי בסלע או בשתיים, וכן לא יאמר לו הריני שתף עמך בסלע, אלא מחלק להם שלישיות או רביעיות כפי החלקים שדרך לחלק בעיר בלא פסוק דמים, ומביא שתי בהמות ויאמר זו כזו, ולמחר שמין הנשאר וכפי ששוה כך יפרע לו. הגה: ויש אומרים דדוקא ישראל לגבי ישראל שרי כהאי גונא, אבל ישראל עם אינו יהודי אפלו ככהאי גונא אסור (הגהות אשרי פרק אין צדין).

ט. פרי חדש שם

ומה שכתב וי"א כו' בהגהות אשרי בפרק אין צדין אהא דאמרין שיאמר אדם לחבירו הריני עמך למחצה לשליש ולרביע כתב והני מילי ישראל לישראל אבל ישראל לגבי נכרי אסור עד כאן. ולא ידעתי מה חילוק יש בין ישראל לעכו"ם לדין זה ומה איסור יש לומר לעכו"ם הריני עמך לשליש ולרביע ולעיל בסימן תצ"ח סעיף י"א נתבאר שבהמה חציה של עכו"ם וחציה של ישראל יכולים לשוחטה ביום טוב ומשמע ודאי שהוא הדין אם אינם שותפים שמותר לומר לו הריני עמך למחצה ובההיא דסוף פרק אין צדין דהולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו ואצל הרועה הרגיל אצלו כו' כתבו המפרשים דאין חילוק בין רועה וחנוני עכו"ם לרועה וחנוני ישראל וזו דכותה ואי משום דקתני לא יאמר אדם לחבירו כו' לאו דיוקא היא שדבר בהווה ועוד דאימא משום רבותא דרישא ולכן נראה לי שהמיקל לא הפסיד ואם הותר לו בשר שאפשר שתפסד מותר למוכרה לעכו"ם וכמ"ש לעיל סוף סימן תנ"ז:

י. מגן אברהם שם, אות ג

עם עכו"ם. פי' שישאל אסור לומר לעכו"ם הריני עמך למחצה לשליש ולרביע (כ"מ בהג"א ע"ש) ונ"ל הטעם משום דאין רגיל להשתתף עם העכו"ם מיחזי טפי כמקח וממכר ולבוש פי' שאסור למכור לעכו"ם ככה"ג בשר כשר עססי' תצ"ז ודיוקן של הג"א מדקתני אומר אדם לחברו משמע למעוטי עכו"ם ודכוותי' דייק בפ"ק דע"א...

כ. מחצית השקל על מ"א שם

עם עכו"ם. פי' שהישראל כו'. ולפ"ז הבהמה שייכת לגוי והגוי המוכר: כמ"ש בהג"א. ר"ל דכן משמע שם הפי' דלא כפי' הלבוש שמביא אה"ז: ולבוש פירש איפכא. שהבהמה של ישראל והישראל המוכר:

ל. לבוש אורח חיים סימן תק סעיף א

ויש אומרים דדוקא ישראל לגבי ישראל שרי ככהאי גונא, אבל ישראל עם הגוי אפילו ככהאי גונא אסור, דדמיא טפי למשא ומתן עם הגוי. ונ"ל דדוקא בבשר כשר שיכול למכור לישראל, שכיון שיש לו קונים ישראלים לא רצו להתיר משא ומתן עם גוי, דדמיא טפי לעובדא ומשא ומתן של חול, אבל במקומות שאין שם מנקרי ישראלים לנקר האחוריים, יכולין ליתן ככהאי גונא האחוריים לגויים בלא פיסוק דמים, מטעמא דלעיל שהתירו סופן משום תחלתן שלא יבואו לממנע משמחת יו"ט ולא ירצו לשחוט בהמות ליו"ט:

מ. אליה זוטא שם, אות א

כתב עולת תמיד אבל שלטי הגיבורים כתב להתיר למכור לעכו"ם כדרך שמוכר לישראל, דאל"כ לא ישחטו ואתי לאמנועי משמחת יו"ט ע"כ. וטעה בתרתי, חזא דהמעיינן בשלטי הגיבורים גופיה פרק אין צדין יראה שהעתיק דבריו אות באות מהטור סוף סימן תצ"ז, וכן פסקו הש"ע ולבוש שם בסתם. ועוד טעה דהטור ושלטי הגיבורים וש"ע מיירי להדיא אם נמצאת טרפה דאז מותר מטעם דאתא לאמנועי משמחת יו"ט וכמו שכתב הלבוש כאן באחוריים, אבל בבשר כשר אפשר דמודים דאסור למכור לעכו"ם, ותדע דאל"כ סתרו דברי הש"ע ולבוש אהדדי ודו"ק:

נ. אליה רבה שם, סעיף ה

...אכן באמת בכל שאר פוסקים לא נזכר חילוק בין ישראל לכותים. גם נ"ל דסברא להתיר אף בכותים כיון שמוכרין לישראל משום איבה כמילדת סימן ש"ל סעיף ב'...

ס. תפארת שמואל על הרא"ש שם (אות י)

בהגה"ה וה"מ ישראל לישראל אבל ישראל לגבי נכרי אסור וכו'. פי' דגבי ישראל הוי שינוי כה"ג ולא הוי כמקח וממכר אבל לגבי נכרי אפילו הישראל אומר כך מ"מ הנכרי זוכר פיסוק דמים ואין יכולת ביד הישראל למחות בו והוי כמקח וממכר...